

Nr 14.

Ankom till riksdagens kansli den 17 maj 1939 kl. 11 f. m.

*Första kammarens första tillfälliga utskotts utlåtande, nr 14,
i anledning av väckt motion om beredande åt den kvinnliga ungdomen av ökad utbildning i hemvård och därmed närbesläktade samhälleliga uppgifter.*

I en inom riksdagens första kammare väckt och till dess första tillfälliga utskott hänvisad motion, nr 109, har herr Domö m. fl. hemställt, att riksdagen måtte besluta att i skrivelse till Kungl. Maj:t begära en allsidig och skyndsam utredning angående åtgärder för att mera allmänt bereda den kvinnliga ungdomen ökad utbildning i hemvård och därmed närbesläktade samhälleliga uppgifter i enlighet med vad i motionen anförts samt att Kungl. Maj:t för riksdagen måtte framlägga de förslag, vartill utredningen ger anledning. *Motionen.*

I avseende å motiveringen får utskottet hänvisa till motionen.

Den i motionen väckta frågan har tidigare varit föremål för riksdagens behandling. Vid 1938 års riksdag förelågo nämligen två sinsemellan lika lydande motioner, i första kammaren nr 124, av herr Domö m. fl., och i andra kammaren nr 178, av herr Bagge m. fl., båda angående ökad utbildning i hemvård och därmed närbesläktade samhälleliga uppgifter för den kvinnliga ungdomen. Då kamrarna beträffande dessa motioner stannade i olika beslut, förföll emellertid frågan. En redogörelse för 1938 års riksdags behandling av ärendet återfinnes i nu föreliggande motion, nr 109 (sid. 4), till vilken redogörelse hänvisas.

1938 års riksdag.

Över nu föreliggande motion har utskottet inhämtat yttranden från Sveriges husmodersföreningars riksförbund, Fredrika-Bremer-Förbundet, Sveriges socialdemokratiska kvinnoförbund, Folkpartiets kvinnoförbund, Svenska landsbygdens kvinnoförbund och Högerens centrala kvinnoråd.

Sveriges husmodersföreningars riksförbund har — under uttalande bl. a. av att kunskap i åtminstone vissa av de ämnen, som enligt motionen bör ingå i hemvårdsundervisningen, jämväl bör bibringas den manliga ungdomen — varmt tillstyrkt en utredning i motionens syfte.

Fredrika-Bremer-Förbundet tillstyrker en allsidig och skyndsam utredning angående åtgärder för att mera allmänt bereda den kvinnliga ungdomen ökad utbildning i hemvård och därmed närbesläktade samhälleliga uppgifter, varvid förbundet betonar, att utredningens uppgift blir att undersöka, i

Bihang till riksdagens protokoll 1939. 12 saml. 1 avd. Nr 14—15.

vilken utsträckning behov finnes av en utbyggnad och modernisering av den i många hänseenden synnerligen värdefulla hemvårdsundervisning, som redan existerar. Förbundet utgår från att deltagandet i undervisningen kommer att bli frivillig.

Sveriges socialdemokratiska kvinnoförbund hänvisar till sitt yttrande över motionen II: 178 vid 1938 års riksdag och förklarar att ingenting inträffat som är ägnat att rubba förbundets då intagna ståndpunkt. I sistnämnda yttrande hade förbundet avstyrkt utredning i ämnet.

Folkpartiets kvinnoförbund tillstyrker den av motionärerna föreslagna utredningen.

Svenska landsbyggdets kvinnoförbund — som i yttrande över den i andra kammaren vid 1938 års riksdag väckta motionen i ämnet instämde i sagda motions syfte — erinrar om den nyligen igångsatta hemkonsulentverksamheten och anser att frågan om en utredning om ökad utbildning i hemvård bör vila i avvaktan på erfarenheten av nämnda verksamhet.

Högerns centrala kvinnoråd tillstyrker livligt den i motionen föreslagna utredningen.

Utskottet. Såsom ovan framhållits förelåg vid sistlidna riksdag motion om utredning angående åtgärder för att bereda ökad möjlighet till utbildning i hemvård och närbesläktade samhällsliga uppgifter för den kvinnliga ungdomen. Utskottet avstyrkte dock motionen. I den mån de i årets motion gjorda yrkandena sammanfalla med önskemål, som framfördes i motionen vid föregående riksdag, kan utskottet icke finna, att några ändrade förhållanden inträtt, vilka kunna motivera bifall till yrkandet om utredning i ämnet. Enligt utskottets mening föreligga tvärtom nu starkare skäl för avslag av motionen, enär vissa åtgärder i motionens syfte redan genomförts och andra under mellantiden ha varit föremål för utredning.

De närmast till hands liggande och effektivaste åtgärderna på ifrågavarande område äro införandet av obligatorisk undervisning i hushållsgöromål i folk- och fortsättningsskolor samt i högre skolformer. År 1936 uttalade riksdagen i skrivelse (nr 297) till Kungl. Maj:t sin anslutning till tanken, »att ingen flicka skall lämna den obligatoriska undervisningen utan att först ha erhållit undervisning i husligt arbete». Härefter uppdrog Kungl. Maj:t åt skolöverstyrelsen att verkställa utredning i ämnet. Utredningen har nu slutförts och frågan är i fortsättningen beroende på Kungl. Maj:ts prövning. Något förslag i ämnet har icke framlagts för årets riksdag. Även om orsakerna härtill huvudsakligen äro av skolorganisatorisk art, torde dock i någon mån statsfinansiella skäl influerat på ärendets handläggning. De beräknade årliga utgifterna för den beramade reformen uppgå nämligen till i runt tal 5 miljoner kronor, innebärande en direkt ökning av statsutgifterna för undervisning i hushållsgöromål med cirka 3,5 miljoner kronor. Utgifter av denna storleksordning måste i detta sammanhang och med hänsyn även

till kostnader för kommunerna tillmätas stor betydelse. Det oaktat håller utskottet före, att obligatorisk undervisning i husligt arbete i folk- och fortsättningsskolor utgör den fasta grund, varpå en vidgad utbildning i ifrågasvarande ämnen rätteligen bör vila, och så länge denna av olika skäl icke blivit lagd, kan det knappast vara välbetänkt och klokt att offra säkerligen betydande belopp på kursverksamhet i hemvård, särskilt som kurserna måste vara av frivillig natur och troligen icke i större utsträckning komme att besökas av den kvinnliga ungdom, som har det största behovet av att få deltaga i desamma.

Fjölårets riksdag beslöt att lämna statsbidrag till anställandet av s. k. hemkonsulenter, för vilka hushållningssällskapen skulle vara huvudmän. Dessa kvinnliga tjänstemäns arbetsuppgifter sammanfalla i huvudsak med de i motionen omnämnda. Det torde icke med fog kunna göras gällande, att någon ny utredning skulle vara lämplig eller behövlig, innan denna hushållningssällskapens hemvårdsorganisation utbyggs och hunnit arbeta någon tid, så att erfarenheter om dess verksamhet kunnat förvärfvas.

Årets riksdag har fattat beslut angående den lägre lantbruksundervisningens ordnande, varigenom lantbruksskolorna erhålla betydligt ökade möjligheter att tillgodose behovet av praktisk och teoretisk utbildning i hemvårdande uppgifter för den kvinnliga ungdomen.

Enligt utskottets mening äro här refererade åtgärder, av vilka några genomförts och andra planerats, av grundläggande betydelse för de i motionen framförda önskemålen. De beslutade reformerna böra enligt utskottets mening erhålla möjlighet att helt upporganiseras, och verkningarna av desamma böra omsorgsfullt prövas, innan den av motionärerna påyrkade utredningen kan ha någon egentlig uppgift att fylla.

På grund av det anförda hemställer utskottet,

att förevarande motion icke måtte till någon första kammarens åtgärd föranleda.

Stockholm den 11 maj 1939.

På utskottets vägnar:
KARL AUG. JOHANSON.

Närvarande: herrar *K. A. Johanson, Wistrand, Bodin, Härdin, Nils Andersson, Herman Ericsson**, *Bror Nilsson* och *Näslund*.

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.

Reservation

av herrar *Wistrand, Bodin, Bror Nilsson* och *Näslund*, som ansett, att utskottets utlåtande bort hava följande lydelse:

»Utskottet finner den i föreliggande motion väckta frågan synnerligen beaktansvärd. Det synes utskottet som en samhällelig angelägenhet av stor vikt, att hemmen i möjligaste mån rustas för sin betydelsefulla uppgift. Ur denna synpunkt är det enligt utskottets mening i hög grad önskvärdt, att ungdomen, särskilt den kvinnliga, beredes tillfälle till utbildning i alla de kunskaper och färdigheter, vilka i motionen sammanfattas under benämningen hemvård. Utskottet förbiser icke, att åtskilliga åtgärder redan vidtagits i motionens syfte och att möjligheter delvis finnas för erhållande av en sådan utbildning, varom här är fråga. Men utskottet anser, att ytterligare åtgärder kunna och böra vidtagas för att bästa möjliga utbildning må kunna beredas åt så många som möjligt.

Frågan om denna utbildnings omfattning och anordning anser sig utskottet icke vilja närmare ingå på. Dock vill utskottet framhålla, att ett förverkligande av det förslag om införande av obligatorisk undervisning i hushållsgöromål för flickor i fortsättningsskolan, som av skolöverstyrelsen framlagts, skulle utgöra en god grund för den hemvårdsutbildning, vartill motionärerna syfta.

På grund av vad ovan anförts får utskottet hemställa,

att första kammaren måtte för sin del besluta, att riksdagen skall i skrivelse till Kungl. Maj:t begära en allsidig och skyndsam utredning angående åtgärder för att mera allmänt bereda den kvinnliga ungdomen ökad utbildning i hemvård och därmed närbesläktade samhällliga uppgifter i enlighet med vad i motionen anförts samt att Kungl. Maj:t för riksdagen måtte framlägga de förslag, vartill en sådan utredning ger anledning.»
